

Öncelikle belirteyim ki ben olsam Heidegger'in *Varlık ve Zaman* diye çevrilen kitabının adını *Önceki Bölüm: Olma ve Zaman* olarak çevirirdim.

<<< Critchley'den esinle Heidegger

Heidegger'in felsefesi, anladığım kadarıyla, henüz oluşmamış, bir türlü oluşamayan ama oluşmayı arzulayan bir felsefedir. Heidegger, kendisine felsefi geleneğin bir "yıkım"ını yapma görevini verir.(1) Epistemoloji, öznellik, temsil, nesnel bilgi gibi modern felsefenin standart terminolojisinden yararlanmaktan sakınır.(1) Sil baştan yeni bir felsefi dağarcığı icat etme cüretini gösterir.(1)

Heidegger insanla ilgili özne, kendi, kişi, bilinç ve hatta ruh-beden birliği gibi kavramlaştırmaları geleneksel düşünüşün eline rehin düşmek olarak görüp insanı, "burada olma" ya da bu anlamda "buradalık" diye niteler.(1) Almanca "da" sözcüğü "burada" anlamına gelir ama tümcede özgün bir biçimde kullanıldığında "var" anlamına da gelir; genel olarak aynı mekanda bulunmayı dile getirmeyi sağlar. İngilizce "there" bir bakıma Almancaya benzer tümcede özgün bir biçimde kullanıldığında "var" anlamına gelir, ama genelde "orada"yı karşılar. Türkçe "var" ne Almanca "da" ya ne de İngilizce "there"e benzer; Almanca ya da İngilizce tam bir kaşılığı yoktur.

Sınıfta hoca yoklama alırken adı ya da numarası okunan öğrenci sınıftaysa, "burada" der. "Burada", "varım" da demektir. Heidegger, insanı kavramaya işte böyle bir "burada olma"yla başlar. Heidegger'in Almanca "Dasein" olarak kullandığı sözcüğü Türkçe -"burada olma"ya karşılık gelecek biçimde kullanıldığında- "buradalık" sözcüğüyle karşılamak uygundur.

"Bura"ya karşılık gelen mekanda nesnelere vardır. Bu nesnelere mekanda yer kaplar. Bunların birbirleriyle nesnel olarak saptanabilecek ilişkileri vardır. Burada olanın illa mekanda yer kaplaması gerekmez, etkin olması yeterlidir. Örneğin, burada belli bir derecede sıcaklık vardır. Belli bir derece sıcaklığın buradalığı ya da varlığı, burada mekanda yer kaplayan sıcaklık diye bir nesnenin var olduğu anlamına gelmez. İnsan, buradadır; insanın bu

durumunu ifade etmek için “buradalık” kullanılabilir; insan o durumudur. İnsan buradalıktır.

Masa, sandalye gibi nesnelere, mekanda yer kaplarlar; kapladıkları yer, belli nitelikler kazanır; bu niteliklerle o yer söz konusu nesnenin kendisidir. Masa ya da sandalyenin diğer her şeyden bağımsız kendindeliği düşünülebilir. Mekanda yer kaplamadan “burada” olanlarınsa böyle bir kendindeliğinin olması gerekmez. Bir mekanı ve o mekanındaki nesnelere olmasa sıcaklık olamaz. Sıcaklık bağımsız kendindeliği olmayan bir buradalıktır.

İnsan olarak buradalık sıcaklıktan da farklıdır; salt nesnelere bir kavranışı olanaklı değildir ama sıcaklık gibi mekân ve içindeki nesnelere “burada” olur. İlk ve her şeyden çok insan, hakkında bilgi edinmeyi arzuladığı nesnelere aleminden kesilip ayrılmış, yalıtılmış bir özne değildir(1) O nesnelere zaman içindeki ilişkisini görmeden insanın insanlığına karar veremeyiz; yoksa mekanda gördüğümüz insan değil, sanki canlıymış gibi insana tıpa tıpa benzeyen bir heykel ya da makine olabilir.

Türkçenin bir cilvesi işte; olma geniş zamanda gizli saklıdır. “Neyse bir süredir” tümcesinin şimdiki zamanı “ne oluyorsa bir süre oluyor” tümcesidir. Bunu aklımızda tutup denebilir ki neyse bir süredir. Olma, bir süre değildir. Olma ile mekandakilerin ilişkisi, mekandakinin zamanla olmasıdır ya da aynı kapıya çıkacak bir ifadeyle zamanlakinin mekanda olmasıdır. Bir süre olanın, sonu gelir o süreden sonra olmaz. Sondur, zamanı farkettilen.

İnsan da doğumdan ölüme uzanan bir süreliğinedir, fanidir.(1) Olma zamandır ve zaman sonludur, ölümle birlikte sona erer. Dolayısıyla sabit biçimde yaşamının ölüm ufkuna doğru projeksiyonunu yapman özsel olarak gereklidir.(1) Buna Heidegger, ölüme(-doğru)-olma (Alm. das Sein-zum-Tode) der; -biraz tuhaf olacak ama o Heidegger’in tuhafılığı - buna Türkçe kısaca ölümelik diyebilirsin.(1)

Zatın kendisini tanrıyla ilişkisinde bulduğunu ileri süren düşünürlerden farklı olarak Heidegger’e göre zat, ancak ölümlle yüzleşerek, faniliğinden bir anlam çıkararak neyse o olur.

>>> **Sonraki Bölüm: Benimsellik**